

UNIVERZITA PARDUBICE
FAKULTA FILOSOFICKÁ

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

2009

Petra Pompošová

Univerzita Pardubice

Fakulta Filosofická

Postoje vysokoškolských studentů k různým formám partnerského soužití

Petra Pompošová

Bakalářská práce

2009

Univerzita Pardubice
Fakulta filozofická
Katedra věd o výchově
Akademický rok: 2008/2009

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Petra POMPOŠOVÁ**

Studijní program: **B6107 Humanitní studia**

Studijní obor: **Humanitní studia**

Název tématu: **Postoje vysokoškolských studentů k různým formám partnerského soužití**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

1. Úvod - vymezení problematiky
2. Formy partnerského soužití
3. Vlastní výzkum (dotazníky, rozhovory)
4. Interpretace
5. Závěr

Výzkum bude proveden metodou kvantitativní a kvalitativní, bude zaměřen na studenty Univerzity Pardubice.

Rozsah grafických prací:

Rozsah pracovní zprávy:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

zákon č. 301/2000 Sb., o matrikách, jménu a příjmení a o změně některých souvisejících zákonů

zákon č. 115/2006 Sb. o registrovaném partnerství a o změně některých souvisejících zákonů

zákon č. 94/1963 Sb., o rodině, ve znění pozdějších předpisů

zákon č. 3/2002 Sb., o církvích a náboženských společnostech, ve znění pozdějších předpisů

zákon č. 97/1963 Sb., o mezinárodním právu soukromém a procesním, ve znění pozdějších předpisů

zákon č. 328/1999 Sb., o občanských průkazech, ve znění pozdějších předpisů

vyhláška č. 207/2001 Sb., kterou se provádí zákon č. 301/2000 Sb., o matrikách, jménu a příjmení a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů

vyhláška č. 300/2006, kterou se provádí zákon č. 115/2006 Sb., a kterou se mění vyhláška č. 207/2001 Sb., kterou se provádí zákon č. 301/2000 Sb., o matrikách, jménu a příjmení a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů;

- zákony jsou dostupné v úplném znění na internetu

Blechová, Zdenka: Partnerské vztahy. Fontána, 2003. ISBN: 80-7336-064-0.

Novák, Tomáš: Kolik podob má partnerský vztah. Motto, 1996. ISBN: 80-85872-43-9.

- literatura dostupná v vlastních zdrojích

Vedoucí bakalářské práce:

prof. PhDr. Karel Rýdl, CSc.

Katedra věd o výchově

Datum zadání bakalářské práce: **30. dubna 2008**

Termín odevzdání bakalářské práce: **31. března 2009**

prof. PhDr. Petr Vorel, CSc.

děkan

L.S.

prof. PhDr. Karel Rýdl, CSc.

vedoucí katedry

V Pardubicích dne 30. listopadu 2008

Souhrn:

Následující práce zpracovává informace o názorech a povědomí studentů ohledně manželství, registrovaného partnerství, soužití „na psí knížku“ (druh a družka) atp. Zabývá se tématikou adopce, uzavírání předmanželských smluv, druhů nezákonných forem partnerského soužití. Výzkum byl rozčleněn podle pohlaví respondentů. V přílohách je dotazník a grafy zpracovávající odpovědi.

Klíčová slova:

Partnerství, manželství, registrované partnerství, druh, družka, bigamie, polygamie, soužití, rodina, adopce.

Title:

The attitude of college students towards different forms of partnership.

Abstract:

The following thesis are processing information of academical students' attitudes and awareness of marriage, registered partnership, unmarried cohabitation etc. This thesis is dealing with a subject matter of adoption, pre-marital agreement, illegal forms of partnership. For the research purposes, the informants were divided in accordance with their gender. There is a questionnaire and graphs in the supplement.

Keywords:

Partnership, marriage, registered partnership, helpmate, yokefellow, bigamy, polygamy, coexistence, family, adoption.

Prohlášení autora

Prohlašuji:

Tuto práci jsem vypracovala samostatně. Veškeré literární prameny a informace, které jsem v práci využil, jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Byla jsem seznámena s tím, že se na moji práci vztahují práva a povinnosti vyplývající ze zákona č. 121/2000 Sb., autorský zákon, zejména se skutečností, že Univerzita Pardubice má právo na uzavření licenční smlouvy o užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona, a s tím, že pokud dojde k užití této práce mnou nebo bude poskytnuta licence o užití jinému subjektu, je Univerzita Pardubice oprávněna ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložila, a to podle okolností až do jejich skutečné výše.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v Univerzitní knihovně.

V Pardubicích dne 24. Března 2009

Petra Pompošová

Poděkování:

Chtěla bych poděkovat osobám, které se podílely na vzniku této práce ať aktivně, nebo pasivně. Zejména všem studentům, kteří věnovali čas pro vyplnění dotazníků, ačkoliv byly použity otázky otevřené, takže dotazník zabral celkem dost času a také studentům, kteří mi poskytli ještě více času na rozhovor.

Dále bych chtěla poděkovat prof. PhDr. Rýdlovi, CSc., který mi poskytl výborné téma pro tuto práci, ale také mnohé rady, které mi zůstaly na paměti a hlavně za vedení práce.

Mé díky patří zaslouženě i Mgr. Kocandovi, který nám studentům poskytl důležité informace o bakalářské práci a výzkumu v rámci předmětu Metodologie vědeckého výzkumu.

A v neposlední řadě děkuji Mgr. Vítkové a Mgr. Maiellovi, Ph.D. za objasnění metod a technik výzkumu.

Ostatním věnuji tiché poděkování.

OBSAH:

1. Úvod – volba tématu

2. *Formy partnerského soužití*

2. 1. *Manželství*

2. 2. *Registrované partnerství*

2. 3. *Společné soužití (druh, družka)*

2. 4. *Nezákonné formy soužití*

3. *Vlastní výzkum (dotazníky, rozhovory)*

3. 1. *Metodologie výzkumů*

3. 2. *Techniky sběru dat*

3. 3. *Etika jako součást každého výzkumu*

4. *Interpretace výzkumu*

4. 1. *Cíle výzkumu*

4. 2. *Výzkumný vzorek*

4. 3. *Kvantitativní vyhodnocení dotazníků*

4. 4. *Nejzajímavější názory - výběr*

5. *Závěr*

1. ÚVOD – volba tématu

Stát tvoří společnost. Základním kamenem každé společnosti je rodina. Základem každé rodiny jsou muž a žena, ať již ve svazku manželském, nebo nesezdání. Partnerské vztahy jsou alfa i omegou společnosti a tudíž i státu.

Dříve bylo manželství samozřejmostí, někdy i závazkem státu (například ve starověkém Řecku se pár manželství zavazoval ke zplození potomků). Mnohdy byli jedinci zasňobováni již v dětství. Mezi páry panovala větší úcta a autorita. V minulosti byl pohoršující třeba jen polibek na veřejnosti, avšak dnes se nad tím nikdo ani nepozastaví.

Jak se společnost modernizuje, vyvíjí, mění se i hodnoty. Na počátku minulého století byl rozvod zcela neobvyklou záležitostí, i když byl právně možný. Dnes je spíše neobvyklé, když manželství přetrvá celý život.

Z tohoto (ale nejen z tohoto) důvodu stojí za to se vydat za názory mladší generace, abychom zjistili, jak se k manželství staví oni, jaké jsou jejich názory na některé věci týkající se této a podobné problematiky, jako je například registrované manželství, okolnosti důležité pro uzavření svazku manželského/partnerského, atp.

Partnerské soužití je široké téma. Pod pojmem partnerství lze vidět pracovní záležitosti, spolupráci, ale hlavně společný vztah dvou lidí, kteří si jsou blízcí. Partnerství je souvislost mezi dvěma nebo více subjekty, a to jak soukromými, tak veřejnými, který spočívá ve spolupráci těchto subjektů.

V následujících řádcích jsou popsány různé formy partnerského soužití, ať již zákonné jako je manželství a registrované partnerství, přes soužití ve formě druh družka (zákon v tomto případě definuje pouze pojem „osoba blízká“, právně však toto partnerství neupravuje), až po formy v České republice nelegální, jako je bigamie a polygamie.

Tato práce je zaměřena na postoje vysokoškolských studentů k těmto formám partnerského soužití a s tím související problematiku. Zejména se zajímá o postoje vůči manželství,

registrovanému partnerství, s tím spjatou možností adopce homosexuálními páry, které uzavřely tento svazek (jednotlivci adopce umožněna není), o názory na důvody k uzavření manželství, na uzavírání předmanželských smluv, na změnu úrovně komunikace a úcty mezi partnery v průběhu posledních let, ale také povědomí těchto studentů o druzích ilegálních svazků.

Formou kvalitativního výzkumu (hloubkový rozhovor) a kvantitativního výzkumu (dotazník) je provedeno šetření dané problematiky. Nevyplněný dotazník je pak možné vidět v příloze. Výsledky a jejich interpretaci jsou uvedeny v textu ve formě grafů. Data získaná z dotazníků jsou vyhodnocena a roztříděna podle základního kritéria – pohlaví respondenta.

Další kapitola této práce popisuje formy partnerského soužití, na které se dále zaměřuje, podrobně je vysvětluje, objasňuje, jak tyto formy popisuje zákon a které zákony se jich týkají, jak tyto svazky nabývají právní platnosti, za jakých okolností je lze uzavřít a kdo je smí uzavřít, definuje společná práva a povinnosti během svazků, majetkoprávní vztahy, ale také jak tyto svazky lze ukončit a kdy podle zákona pozbývají platnosti či končí. U nelegálních forem je vysvětleno, co znamenají, jak takové formy vypadají, kdy nebo kde se vyskytují/vyskytovaly atp.

Třetí kapitola se zabývá výzkumem. Jsou zde vysvětleny metodologie výzkumů (jaké byly užity metody výzkumu, typy otázek, jejich definice,...), techniky sběru dat (které se použily a co znamenají) a etika jako součást každého výzkumu (podrobně teoreticky popsána etika výzkumu, etická pravidla a zákony, které do jisté míry upravují etiku výzkumu, např.: autorský zákon, Ústava, ...).

Interpretaci výsledků -cíle výzkumu, výběr výzkumného vzorku, oporu výběru, cílovou populaci, procentuelní vyhodnocení dotazníků, kvalitativní vyhodnocení rozhovorů a citace vybraných nejzajímavějších názorů pak popisuje kapitola čtvrtá.

Závěr pak popisuje shrnutí a zjištěná fakta z výzkumu, následuje seznam použité literatury.

V příloze je vzor dotazníku, který studenti vyplňovali a různé grafy popisující názory studentů a studentek na konkrétní otázky.

2. Formy partnerského soužití

V následujících kapitolách upřesním, o jakých druzích partnerského soužití se v rámci výzkumu bude hovořit, vysvětlím zákonné i nezákonné formy partnerských vztahů, jejich právní úpravu, jejich podobu atp.

2.1. Manželství

„Manželství je soužití trvalého charakteru, dvou nebo více osob různého pohlaví, které má proměnnou strukturu a společensky uznanou formu.“¹

Manželství podle zákona má hlavní společenský účel založení rodiny a řádnou výchovu dětí.

Uzavřít manželství na území České republiky lze formou občanského nebo církevního sňatku.

Manželství se uzavírá svobodným a úplným souhlasným prohlášením muže a ženy, kteří spolu chtějí uzavřít manželství (snoubenců) o tom, že spolu vstupují do manželství.

Prohlášení se činí veřejně a slavnostním způsobem v přítomnosti dvou svědků.

„Manželství smí uzavřít snoubenci nebo zplnomocněný zástupce jednoho ze snoubenců.

Snoubenci musí před uzavřením manželství předložit matričnímu úřadu potřebné predepsané doklady, jimiž prokazují právní způsobilost k uzavření manželství. Rozsah předkládaných dokladů je upraven zákonem č. 301/2000 Sb., o matrikách, jménu a příjmení a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů tak, aby bylo možné spolehlivě prokázat, že jsou splněny všechny podmínky pro uzavření manželství stanovené tímto zákonem a zákonem o rodině. Předkládané doklady musí mít náležitosti veřejných listin.

Jsou-li vystaveny orgány cizích států, musí být opatřeny potřebnými ověřenými, nestanoví-li mezinárodní smlouva jinak a úředně přeloženy do českého jazyka - podrobné informace sdělí kterýkoli matriční úřad.“²

¹ <http://cs.wikipedia.org/wiki/Manželství>

² <http://www.mvcr.cz/clanek/uzavreni-manzelstvi-podrobny-navod.aspx>

Manželství se uzavírá svobodným a úplným souhlasným prohlášením muže a ženy o tom, že spolu vstupují do manželství formou občanského nebo církevního sňatku.

Jedná se o zákonem definovaný partnerský vztah muže a ženy. Právní úpravu nalezneme v § 18 až § 21 zákona č. 94/1963 Sb., o rodině. Jejich obsahem je obligátní výčet manželských povinností.

Zejména platí, že obě strany mají v manželství stejná práva a povinnosti. Neexistuje žádný právní podklad pro jakýkoliv vztah nadřízenosti či podřízenosti jednoho k druhému. Onu „stejnost“ práv a povinností (samozejmě i majetkových) však nelze vykládat absolutně. Práva a povinnosti nemají jednotnou povahu – rozlišuje se podle charakteru osobního a majetkového.

Osobní povinnosti jsou například povinnosti žít spolu, vzájemně respektovat svoji důstojnost, být si věrni, pomáhat si, společně vychovávat děti a vytvářet zdravé rodinné prostředí. Jsou to povinnosti vyplývající z etiky, a i když mají oporu v zákoně, nelze si jejich plnění vynutit. Jejich nedodržení nabývá na významu, když jsou důvodem vzniku konfliktu mezi manžely a následným podnětem k rozvodovému řízení.

Při rozvodu manželství se porušení povinností manželských může projevit i na vyživovacích povinnostech a to v tom smyslu, že „odpůrce“ (tj. ten, který se porušením manželských povinností zasloužil o rozvod manželství) může být soudem přiděleno hradit výživné po dobu až tří let od rozvodu manželství a to ve výši vyživovací povinnosti mezi manžely.

Ve věcech majetkových jsou oba manželé povinni uspokojovat potřeby rodiny podle svých schopností, možností a majetkových poměrů. Zákon přímo stanoví, že poskytování peněžních a jiných prostředků na náklady společné domácnosti může být zcela nebo zčásti vyváženo osobní péčí o společnou domácnost a děti, čímž se má za to, že právě tím manžel plní svou povinnost uspokojování potřeb rodiny, zatímco o druhém manželovi se předpokládá, že jeho přínos bude spočívat v poskytování peněžních a jiných prostředků na náklady společné domácnosti.

Sňatek mezi mužem a ženou tak znamená nejen vznik partnerství životního, ale také právního.

Manželství uzavírá podle zákona muž a žena, starší 18 let (mimo zákonem stanovené výjimky), z vlastní vůle, nesmí být v příbuzenském vztahu, svéprávní, jsou povinni předložit stanovené doklady, jakož i prohlásit, že jim nejsou známy okolnosti vylučující uzavření manželství a že oba navzájem znají svůj zdravotní stav. Je dovoleno uzavřít pouze jediné manželství (tzv. monogamie), tudíž při uzavírání nového manželství je třeba předložit doklady o zániku (z důvodu rozvodu či úmrtí manžela) předchozího manželství.

“(1) Manželství zaniká smrtí nebo prohlášením jednoho manžela za mrtvého. Byl-li manžel prohlášen za mrtvého, manželství zaniká dnem, kdy rozhodnutí o tom nabude právní moci.

(2) Bude-li prohlášení za mrtvého zrušeno, neobnoví se zaniklé manželství, jestliže mezitím manžel toho, kdo byl prohlášen za mrtvého, uzavřel manželství nové.“³

Předmanželská smlouva:

„Rozsah společného majetku manželů a způsob jeho spravování je obecně upraven v občanském zákoníku a majetkové vztahy mezi manželi tak mohou fungovat i bez smluv uzavřených před vstupem do manželství nebo pozdější dohodou mezi manželi.

Předmanželská smlouva upravuje společné majetkové poměry manželů po svatbě. Uzavřením smlouvy manželé zúží nebo rozšíří společné jmění manželů (viz. § 143a, odst. (2), Občanského zákoníku - Zákona č. 40/1964 Sb., v platném znění). Odlišně od tohoto zákona (který stanoví, že manželé společné jmění udržují a užívají společně), mohou manželé upravit správu tohoto majetku.

V případě, že snoubenci vůbec nemají zájem na společném vlastnictví, mohou si vyhradit vznik společného jmění, zčásti nebo zcela, až ke dni zániku manželství (§ 143, odst. (2), Občanského zákoníku). Jejich společné jmění tak fakticky vůbec nevznikne (znamená to, že kromě spoluvlastnictví k obvyklému vybavení domácnosti, nebudou za trvání manželství vznikat společné majetkové vztahy).“⁴

³ § 22, zákon č. 94/1963 Sb., ze dne 4. prosince 1963.

⁴ <http://www.svetsvateb.cz/SvatebniPravo/PredmanzelskaSmlouva/>

Uzavřít takovou smlouvu je tedy vhodné, očekává-li jeden z manželů brzy vyšší příjmy nebo závazky v budoucnu. Tato smlouva se uzavírá formou notářského zápisu a nabývá platnost po uzavření manželství.

2.2. Registrované partnerství

„Registrované partnerství je institut, který upravuje soužití dvojic stejného pohlaví. Zákon upravuje uzavírání partnerství, podmínky pro jeho zrušení nebo zánik, vzájemné majetkoprávní vztahy partnerů, jejich práva a povinnosti vůči sobě navzájem, vůči institucím a vůči státu. Zákon o registrovaném partnerství dává gay a lesbickým párům právní jistotu v právním řádu České republiky.“⁵

Toto partnerství upravuje zákon č. 115/2006 Sb. ze dne 26. ledna 2006 o registrovaném partnerství.

„(1) Registrované partnerství je trvalé společenství dvou osob stejného pohlaví vzniklé způsobem stanoveným tímto zákonem (dále jen "partnerství").“⁶

Uzavření je podobné jako u manželství, platí i podobné zákony. Partnerství uzavírají dvě osoby stejného pohlaví formou souhlasného úplného a svobodného prohlášení o tom, že tyto osoby spolu do partnerství vstupují. Prohlášení se činí před příslušným matričním úřadem (takový, který je příslušný k přijetí prohlášení dle trvalého bydliště jednoho z partnerů).

Partnerství může uzavřít osoba starší 18 let, alespoň jeden z partnerů musí být občanem ČR.

Osoby, nemající způsobilost k právním úkonům, osoby, které již dříve uzavřely manželství nebo které již dříve vstoupily do partnerství anebo do obdobného svazku osob stejného pohlaví v zahraničí a jejichž manželství nebo partnerství anebo podobné svazky trvají, osoby navzájem příbuzné v linii přímé a sourozenci uzavřít tento svazek nesmí.

⁵ <http://www.partnerstvi.cz/rp-uvod/>

⁶ Hlava I Obecná ustanovení, § 1, zákon č. 115/2006 Sb. ze dne 26. ledna 2006

Při prohlášení o uzavření registrovaného partnerství oba partneři předkládají rodný list, osvědčení o státní totožnosti (V případě, že je jeden z partnerů cizincem s povolením k pobytu, je tato osoba povinna se příslušnému matričnímu úřadu prokázat průkazem o povolení k pobytu.), výpis údajů z informačního systému evidence obyvatel o místě trvalého pobytu, výpis z evidence obyvatel o osobním stavu, pravomocný rozsudek o rozvodu manželství, je-li rozvedený, nebo úmrtní list zemřelého manžela, je-li ovdovělý, anebo úmrtní list zemřelého partnera, zaniklo-li partnerství smrtí druhého partnera, nebo úředně ověřený výpis z knihy registrovaného partnerství o tom, že partnerství bylo zrušeno rozhodnutím soudu, vyplněný predepsaný tiskopis a předloží jej příslušnému matričnímu úřadu.

Partnerství se zapisuje na místo rodinného stavu v občanském průkazu partnera a v jiných veřejných listinách, ve kterých je rodinný stav uváděn.

„ Partnerství nevznikne, jestliže prohlášení trpělo podstatnou vadou, spočívající zejména v nedostatku svobodného a úplného projevu vůle, nebo pokud bylo prohlášení učiněno v omylu týkajícím se právního úkonu vzniku partnerství. Partnerství nevznikne ani tehdy, jestliže ani jedna z osob, které prohlášení učinily, nebyla v té době občanem nebo pokud bylo partnerství uzavřeno na základě nepravdivých údajů, které některá z osob vstupujících do partnerství úmyslně uvedla v dokladech požadovaných k prohlášení.“⁷

Vyživovací povinnosti v případě rozvodu partnerství mohou být stejné jako při rozvodu manželství (viz kapitola 2. 1. Manželství).

Partnerství nebrání výkonu rodičovské zodpovědnosti partnera vůči jeho dítěti, stejně tak nebrání svěřeni jeho dítěte do jeho výchovy. Partner, který je rodičem, je povinen zajistit vývoj dítěte a důsledně chránit jeho zájmy při použití přiměřených výchovných prostředků, tak aby nebyla dotčena důstojnost dítěte a ohroženo jeho zdraví a tělesný, citový, rozumový a mravní vývoj.

Registrované partnerství brání tomu, aby se některý z partnerů stal osvojitelem dítěte.

⁷ Hlava III Neexistence a neplatnost partnerství, § 5 zákon č. 115/2006 Sb. ze dne 26. ledna 2006

Při péči jednoho z partnerů o své dítě se o jeho výchovu podílí i druhý partner, pokud žijí ve společné domácnosti. Stejně tak se na tohoto partnera vztahují povinnosti týkající se ochrany vývoje a výchovy dítěte.

K zániku partnerství dochází v případě úmrtí jednoho z partnerů, prohlášením jednoho z partnerů za mrtvého nebo zrušením rozhodnutím soudu. (Pokud se zjistí, že partner, který byl prohlášen za mrtvého, žije, zruší se prohlášení za mrtvého. Partnerství se nepovažuje za zrušené, pokud však jeho partner mezitím uzavřel jiné partnerství nebo manželství, zůstává první partnerství zrušené.)

Společná adopce:

Jako společně u nás mohou dítě adoptovat pouze manželé. Je to uvedeno v Zákoně o rodině:

V § 66 odstavci 1 se uvádí: „Jako společné dítě mohou někoho osvojit jen manželé.“

Takže registrovaní partneři v současné době nemohou dítě osvojit.

2.3. Společné soužití (druh, družka)

Mnoho párů dává přednost soužití faktickému, bez sezdání úředně nebo oprávněnou církví (náboženské společnosti), před soužitím v manželství. Právní řád ovlivněný tradičním pojetím rodiny a vztahů mezi mužem a ženou nechrání neformální svazky tak, jako hájí instituci manželskou. To je pochopitelné, neboť z manželství vedle řady práv vyplývá také řada povinností. Svazky osob stejného pohlaví a jejich majetkové poměry jsou zákonem chráněny více než soužití druha a družky a jejich majetkové zájmy. A proto druh a družka musejí věnovat správě svých majetkových záležitostí větší pozornost nežli manželé a než registrovaní partneři. Je třeba předejít zvláště nepříjemným překvapením v případě smrti jednoho z nich, tedy zejména problémům s dědictvím a přechodem nájmu bytu.

Občanský zákoník, který řeší tyto otázky, pojmy druh a družka nezná. Faktické soužití se skrývá za pojmy jako domácnost a osoba blízká.

„Domácnost

§ 115

Domácnost tvoří fyzické osoby, které spolu trvale žijí a společně uhrazují náklady na své potřeby.

Osoby blízké

§ 116

Osobou blízkou je příbuzný v řadě přímé, sourozenec a manžel, partner (podle zákona č. 115/2006 Sb., o registrovaném partnerství a o změně některých souvisejících zákonů); jiné osoby v poměru rodinném nebo obdobném se pokládají za osoby sobě navzájem blízké, jestliže by újmu, kterou utrpěla jedna z nich, druhá důvodně pocítovala jako újmu vlastní.“⁸

Občanské právo pojem druh a družka jako pojem specifického právního významu zásadně neužívá. Obecně se jím rozumí osoby žijící společně v rámci tzv. nesezdaného soužití. Zákon však tento typ soužití vybavuje právní relevancí zpravidla v souvislosti se splněním dalších předpokladů, např. vedou-li takto označené osoby společnou domácnost. Pojmy druh a družka nejsou tedy pojmy zákonnými a nemají přímý právní význam. Tento typ osobního vztahu je v občanském právu charakterizován prostřednictvím jiných hledisek, která jej vymezují nepřímě (např. Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, § 116 Osoby blízké).

2.4. Nezákonné formy

Pokud bychom brali nezákonné formy soužití z křesťanského hlediska, jakékoliv společné soužití před svatbou je považováno za nezákonné. Podle křesťanství je takové soužití hříchem.

⁸ Hlava IX., zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník.

Bigamie:

Bigamie je v ČR trestným činem dvojího manželství podle § 210 trestního zákona a spáchá jej ten, kdo za trvání svého manželství uzavře manželství jiné nebo ten, kdo uzavře manželství s osobou, která již je v manželství jiném. V současné době toto platí i pro registrované partnerství. Tudíž za trvání partnerství nikdo nesmí uzavřít partnerství nebo manželství jiné či s osobou, která již je v manželství/partnerství jiném a naopak.

Trigamie:

Trigamie je stejně jako bigamie trestným činem, avšak trojího manželství.

Polygamie:

Polygamie (mnohomanželství) souhrnně označuje rodinné soužití muže či ženy s více partnery opačného pohlaví. V moderních společnostech se pojem polygamie může zužovat na manželství s více partnery.

Rozlišujeme polygamií ženy a muže. Pokud má muž více než jednu ženu, mluvíme o polygynii (např. Islám muži umožňuje, aby měl až 4 manželky). Pokud je tomu naopak a žena má více než jednoho muže, označuje se tento stav jako polyandrie (s takovým soužitím se můžeme setkat např. u Eskymáků či Tibetanů).

S rozvojem genetiky, bylo podle pestrosti dědičných znaků (chromozomu X a Y) populací senegalských Mandenků, Baiaků z centrální Afriky a namibijských Sanů prokázáno, že do dědičné informace těchto etnik po desítky tisíciletí přispívalo mnohem méně mužů než žen. To svědčí o polygamiím uspořádání vztahů a naznačuje, že i u ostatních etnik bylo z evolučního hlediska teprve nedávno nahrazeno monogamií.

Zajímavě vysvětluje nelegálnost polygamie sexuolog Radim Uzel: „Často vzpomínám na káhirského taxikáře, který se mě zeptal, kolik mám doma manželek. Když jsem odpověděl, že jednu, projevil určité pochybnosti, zda budu mít na zaplacení taxíka.

Uklidnilo ho teprve sdělení, že jsem pokřtěný katolík. "Ale to máte jistě něco bokem," konstatoval ten dobrý muž... Harvardský právník Robert Green, který se zabýval soužitím Mormonů, napsal už v roce 1993, že polygamie je atraktivní volba pro moderní zaměstnanou ženu. S ostatními manželkami se podělí o práci v domácnosti ke všeobecné spokojenosti.

Ve společnosti je však bohužel zhruba stejný počet mužů a žen. Co tedy s těmi muži, kteří zůstanou na ocet? Kdyby se více žen rozhodlo stát se raději druhými ženami bohatých mužů než prvními ženami chudáků, musel by se určitý počet těchto chudáků smířit s celibátem.

Z toho plyne jasný závěr: předpisy proti polygamii nechrání ani tak ženy, jako spíše poskytují ochranu chudým mužům. Nakonec jsem tedy pochopil, proč si mne ten taxikář v Káhiře prohlížel s takovou nedůvěrou.“

(Endogamie: Řecky endon – vnitřní a gamos – sňatek. Endogamie je velmi rozšířené kulturní pravidlo, které určuje endogamní skupinu. V té si mladí muži a ženy mají vybírat své partnery. Endogamní skupinou bývá kmen, kasta, národ nebo jiná podobně vymezená skupina. Pravidlo endogamie je tedy jakýmsi protějškem exogamie, pravidla, vymežujícího skupinu, z níž se partneři vybírat nemají. Sňatky jsou uzavírány pouze v rámci určeného kmenu (či podobné skupiny).)

3. Vlastní výzkum (dotazníky, rozhovory)

3. 1. Metodologie výzkumů

Výzkum byl proveden metodou kvalitativní i kvantitativní.

Pro výzkum kvalitativní byla zvolena metoda interview neboli rozhovoru. V našem případě se jedná o metodu nestrukturovanou, předem připravenou, kterou se zaznamenává i

respondentovo chování, jakým způsobem si vzpomíná, jak se vyjadřuje a jak jedná (metoda face to face).

Kvantitativní výzkum se prováděl formou dotazníků (jeho znění viz příloha).

V dotazníku byly užity dva typy otázek: uzavřené otázky (otázky, na které se odpoví pomocí výběru z možností) a otevřené otázky (kdy respondent sám formuluje odpověď). Tyto otázky pak byly většinou rozšířeny a možnost odůvodnění odpovědi.

3. 2. Techniky sběru dat

Dotazník - metoda pen and paper (tazatel vyplňuje dotazníky ručně, dotazovanému pokládá jen předem stanovené otázky a pokud dotazovaný nerozumí, otázku zopakuje, nikoliv však vlastními slovy, aby otázka zůstala objektivní).

Rozhovor – hloubkový rozhovor. Na rozdíl od dotazníku, rozhovor nemusí mít předem přesně stanovené otázky (má jen dané téma). I rozhovor by měl zůstat objektivní.

3. 3. Etika jako součást každého výzkumu

Etika neboli morálka ve výzkumu znamená chovat se podle obecně přijatých zvyklostí.

„Eileen Kaneová uvádí oddíl své studie věnovaný etice příklady rozhodování výzkumníka v situaci, kdy si musí vybrat, zda a nakolik přísně bude hájit abstraktní princip anebo zda a nakolik přijme nabízející se řešení usnadňující mu cestu k splnění jeho představ.“⁹

Mezi nejdůležitější etická pravidla patří dobrovolná účast (musíme zdůraznit dobrovolnost účasti respondentovi), nepoškozovat účastníky (nesmíme uveřejnit informace, které by mohly respondentu/jeho rodinu/přátele poškodit, i když získáme respondentův souhlas), anonymita a diskrétnost (nelze definovat respondentovu totožnost, pokud ji tazatel identifikuje, nesmí

⁹ http://sociowiki.mrakoplas.net/index.php/Etika_vyzkumu

uveřejnit odpovědi, které by totožnost respondenta prozradily), dále klamání subjektu (neměli bychom skrývat svou identitu nebo jí manipulovat, stejně jako subjektu) a také analýzy a závěry (neměli bychom zamlčovat některé okolnosti výzkumu ani ty závěry, které se nám líbí či naopak).

Etiku výzkumu určitým způsobem upravují i zákony (Ústava České republiky, Listina základních práv a svobod, Občanský zákoník, Autorský zákon, Zákon o ochraně osobních údajů). Neměli bychom zneužívat situace či bezbrannosti některých lidí v metodách vědeckého výzkumu.

Na závěr nutno říct, že existuje zpětná vazba, což znamená dát naši interpretaci přečíst zkoumanému, který nám ji potvrdí.

4. Interpretace výzkumu

4. 1. Cíle výzkumu

Výzkum sledoval několik cílů. Hlavním cílem bylo zjistit, jak se dnešní vysokoškolští studenti staví k partnerskému soužití obecně, jaké znají formy tohoto soužití, zdali některé z těchto forem odsuzují nebo naopak zastávají, zda sami chtějí uzavřít nějaké zákonem stanovené soužití.

Další cíl výzkumu bylo dotknout se problematiky adopce registrovanými partnery, jak se na toto téma dívají studenti a také na téma předmanželské smlouvy.

4. 2. Výzkumný vzorek

Cílovou populací pro mé šetření jsou studenti Univerzity Pardubice a Právnické fakulty Masarykovy univerzity v Brně, přičemž jsem pro šetření nestratifikovala jednotlivé fakulty. Oporou výběru mi tedy byly emailové adresy studentů a osobní dotazování se studentů v areálu Univerzity.

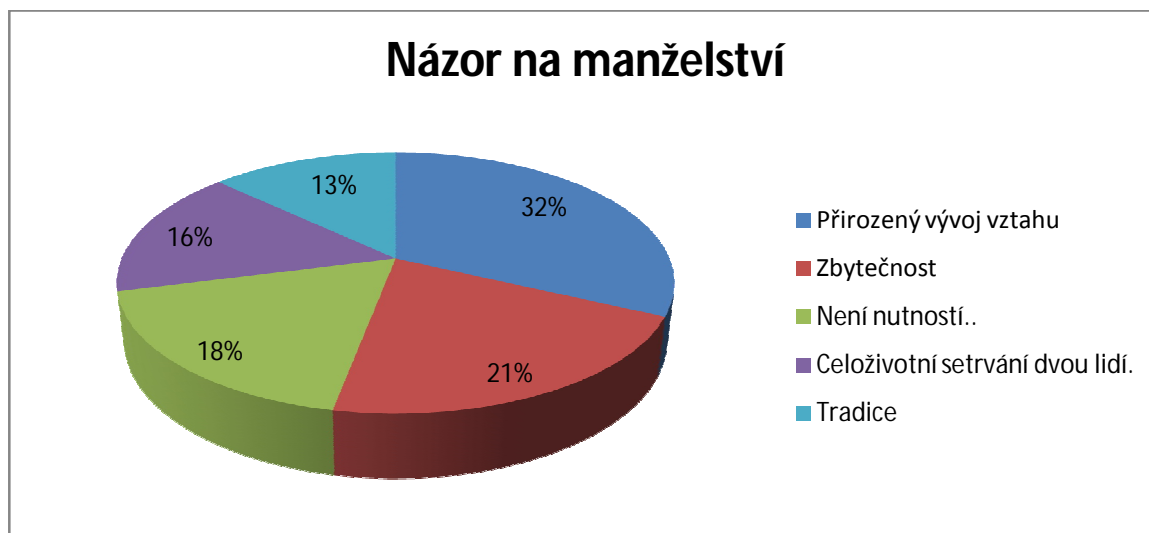
Výzkumným vzorkem se stali dobrovolně odpovídající studenti, ať přímo v budově nebo prostřednictvím kybernetické komunikace. Výběr výzkumného vzorku byl tedy proveden metodou prostého náhodného výběrového plánu (který předpokládá spolehlivou oporu výběru).

4. 3. Kvantitativní vyhodnocení dotazníků

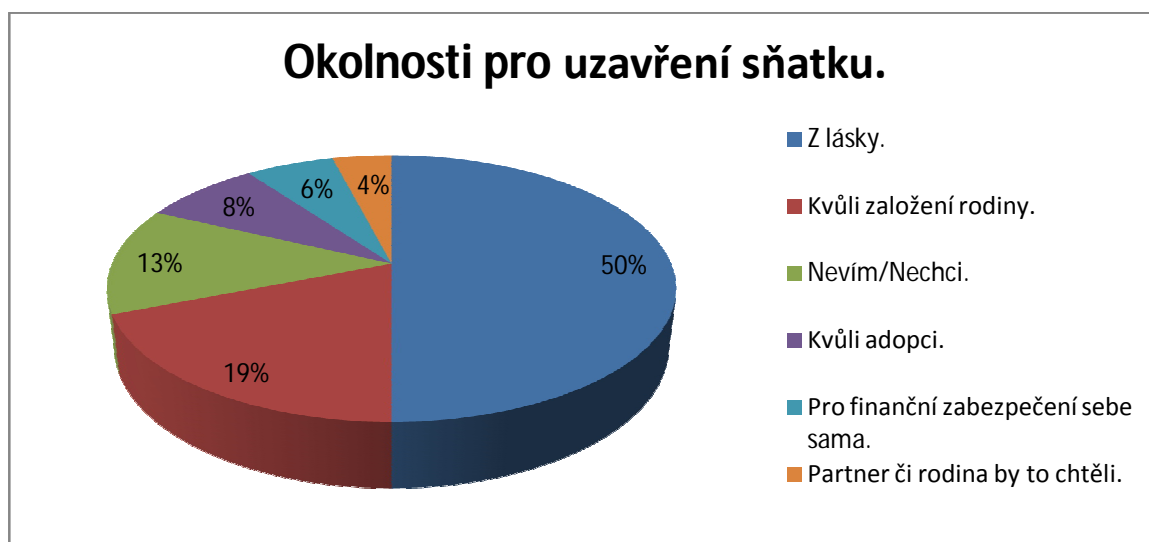
V rámci výzkumu bylo osloveno celkem 150 lidí, kteří vyplnili dotazník (viz příloha). Mezi oslovenými respondenty bylo 82 mužů a 68 žen.

97% všech respondentů bylo svobodných. Názory mužů a žen se různě lišily, zejména v toleranci k registrovanému partnerství.

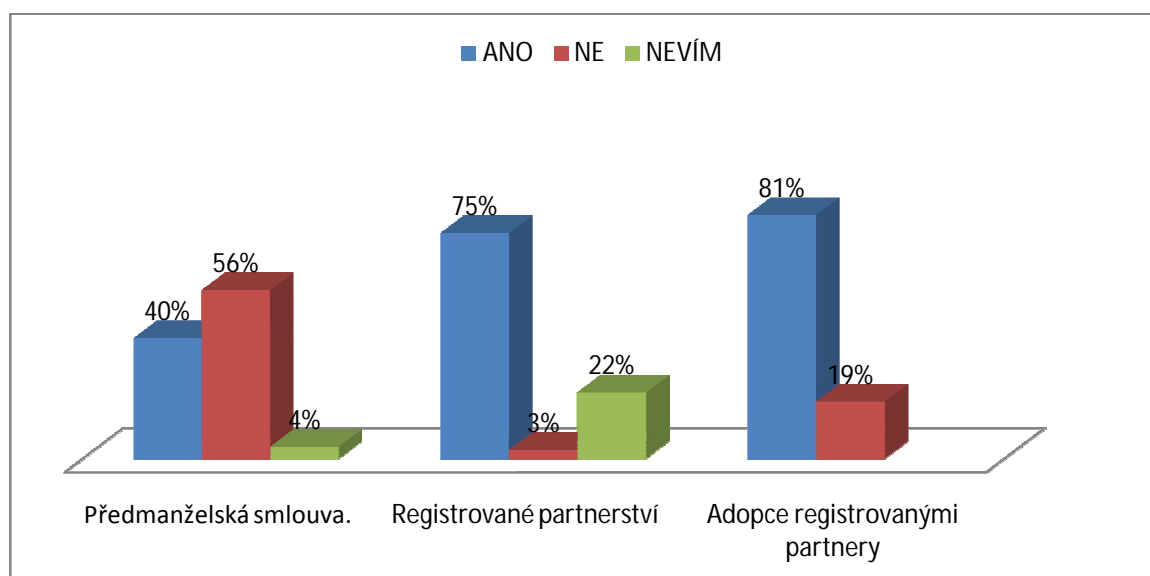
Grafy – ženy

Manželství považuje 32% žen za přirozený vývoj vztahu, naopak 21% žen jej považuje za zbytečnost. Pro 18% žen není manželství nutností. Jako celoživotní setrvání dvou lidí ho chápe 16% respondentek a pro 13% je tradiční záležitostí.

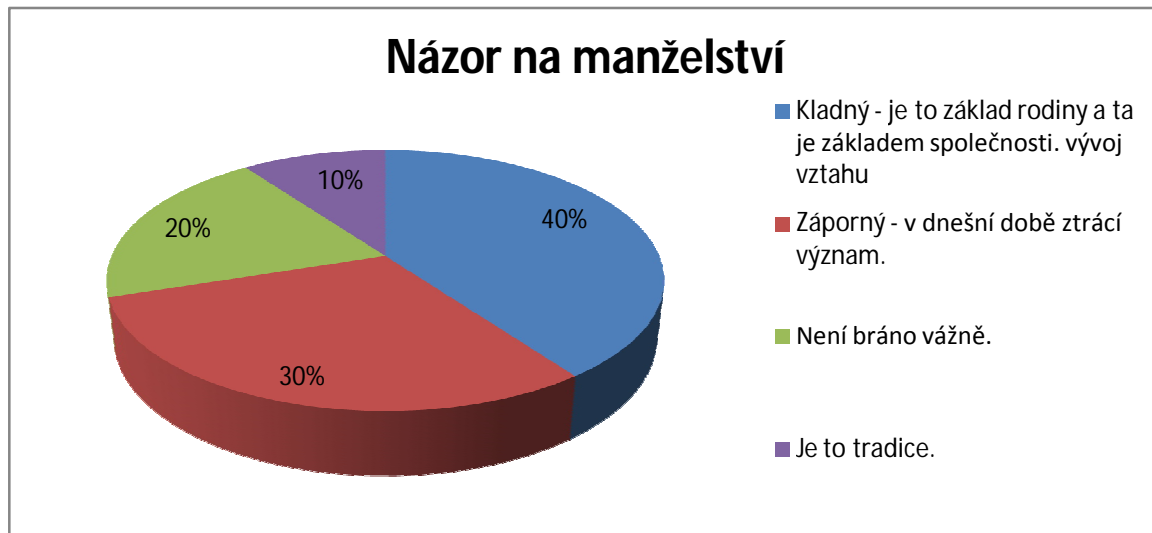
Nejsilnější důvod pro uzavření manželství je u 50-ti % žen láska, dalších 19% žen nikdy nezaloží rodinu bez uzavření sňatku. 13% jich nechce uzavřít manželství za žádných podmínek. Další okolnost pro uzavření sňatku byla adopce - 8%, pro 6% je dobrým důvodem k manželství finanční zajištění a 4% žen by uzavřelo manželství pro partnerovu potřebu.

K registrovanému partnerství se 75% žen staví souhlasně. Neutrální postoj pro toto téma má 22% a 3% s tímto svazkem nesouhlasí vůbec.

Co se týče adopce registrovanými partnery, 81% žen by byla pro adopci, 30% proti.

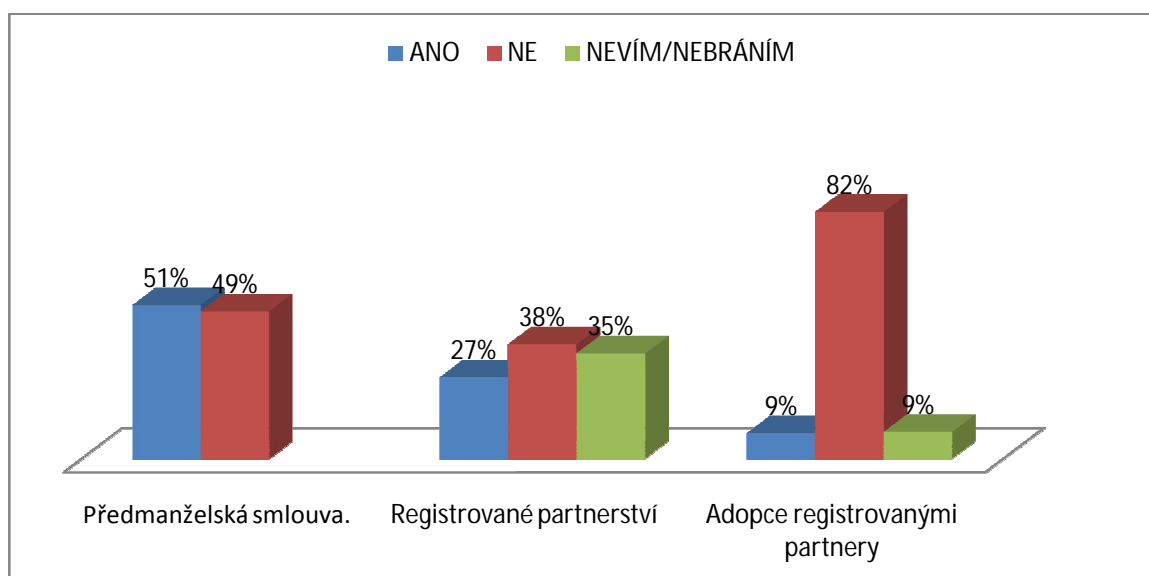
Grafy – muži

Kladný názor na manželství má 40% respondentů, považují manželství za základ rodiny. Naopak 30% mužů má názor na manželství záporný, tito většinou tvrdí, že manželství poslední dobou ztrácí význam. Argumentem jim je četnost rozvodů. Celých 20% mužů si myslí, že manželství pozbylo vážnosti a důležitosti oproti dřívějším hodnotám a dalších 10% považuje manželství za tradici.

Nejsilnější okolností pro uzavření manželství je pro muže fakt, že by s danou osobou chtěli strávit zbytek života – 45%, 27% by uzavřelo manželství jediné, kdyby byli schopni zabezpečit rodinu. Lásky, důvěra a tolerance jsou důvodem k manželství pro 17% mužské populace. 6% se bude ženit ve správný čas a 5% kvůli partnerce.

Otázka týkající se předmanželské smlouvy je u mužů téměř nerozhodná. 51% by tuto smlouvu uzavřelo a to z důvodu nedůvěry vůči partnerce. 49% nepovažuje tuto smlouvu za nutnou.

Ohledně registrovaného partnerství jsou muži méně tolerantní, než ženy. Souhlasí s tímto svazkem 27%, 38% mužů vůbec nesouhlasí a 35% mají neutrální názor (ačkoliv nevidí výhody tohoto svazku, nevidí také důvody, proč homosexuálním párům v takových případech bránit).

Formy partnerského soužití chápali respondenti různě. Někteří jmenovali monogamii, polygamii, bigamii, registrované partnerství, manželství, soužití na psí knížku. Jiní otázku

pochopili v souladu s orientací a jmenovali soužití heterosexuální a homosexuální. Několikrát se objevila odpověď „nevím“. Na zákonem upravené formy soužití většina lidí nedokázala odpovědět. Nejčastěji jmenovali stejné formy jako u předchozí otázky.

4. 4. Nejzajímavější názory - výběr

Jaký je Váš názor na manželství? Proč?

„ Manželství je jakýmsi „vrcholem právního formalismu“, jak říká doc. Svatoň z PrF MU. A já s ním souhlasím, jelikož vstup do manželství nezaručí jeho účastníkům ani trvalost citu, ani kvalitní zázemí pro výchovu dětí. Institut manželství je pouze vybaven určitými právními instrumenty, které mají usnadnit průběh existujících nebo předpokládaných skutečností, kterými jsou společný život a výchova potomků. Podle mého názoru je v dnešní době význam manželského svazku ze sociologického a psychologického hlediska na ústupu a je to pouze přirozený vývoj situace od dob sekularizace manželství, kdy nejprve ztratila význam „svátost manželská“ a výsledkem je fakt, že dnešní partneři ztrácejí v čím dál větší míře zájem o to se jakýmkoliv způsobem vázat. Právní význam manželství však není zanedbatelný, ba co víc, dovoluji si říct, že je jeho podstatou.“

Lenka (23)

„ Řekl bych, že se zcela změnila vážnost, podstata i důvody pro uzavírání manželství. Dříve to v určitých situacích byla ze společenského hlediska nutnost, někdy to byl prostředek k udržení nebo nabytí majetku. Naproti tomu s trochou nadsázky se dá dnešní manželství vnímat jako oblíbená kratochvíle, kterou lze kdykoliv ukončit. Já manželství tak nevnímám a alespoň trochu vážnosti mu dopřávám. Obzvláště páry, které v manželství setrvávají déle, než 20 let mají můj hluboký obdiv.“

Marek (24)

„ Manželství dle mého názoru je stále symbolem celoživotního setrvání dvou lidí pospolu. Ovšem v současné době je obecně význam a celý proces uzavření manželství značně podceněn a řekla bych snad i nebrán vážně.

Jako symbol setrvání jej vidím proto, že dva lidi oficiálně k „něčemu“ zavazuje. Zavazuje je k plnění manželských povinností, respektování druhého, opečovávání, dávání jistot druhému, společnému dílu výchovy dětí apod. “

Monika (21)

„ Když dozraje ten správný čas a po mém boku bude stát ta správná žena, tak se manželství nebráním. Nicméně já sám jsem z rozvedeného manželství, znám mnoho lidí, kteří to mají podobně jako já a vím, jak negativní dopad na člověka, který v něm pak vyrůstá, to může mít. Už jen s ohledem na své případné budoucí děti budu tedy hodně zvažovat svůj vstup do posvátného svazku manželského. “

Ondra (23)

Jak je z odpovědí respondentů patrné, v dnešní době není manželství v prvních pozicích žebříčku životních hodnot lidí. Manželství není jistotou a nezaručí kvalitu vztahu, ba naopak v dnešní době četných rozvodů, které jsou způsobené mimo jiné zrychlující se moderní dobou, je rozvod manželství největším „trendem“. Každé druhé manželství končí rozvodem. Příčin je mnoho. Jak již bylo zmíněno, moderní doba je oproti dřívějším dobám o mnoho rychlejší, člověk má méně času na sebe samého a na udržování kvalitní komunikace ve vztahu. Špatná komunikace je základem neúspěchu vztahu. Člověk pak snadno inklinuje ke třetí osobě nebo k jiným aktivitám, které mu umožní „uvolnit se“, hledá porozumění a komunikaci jinde. Dalším problémem je nestálost partnerů, menší ústa lidí k sobě vzájemně a strach z odpovědnosti.

Spousta lidí v manželství nezvládne největší závazek – potomstvo. Láska mezi partnery jde stranou, na prvním místě je dítě, které dostává největší lásku, pozornost, časově a finančně je takový závazek velmi náročný a spousta lidí se na tuto roli necítí dost „zralá“, i když bývá pozdě. Proto je i spousta svobodných matek a také mnoho „alimentů neplaticích“ tatínků. Ale příčin je mnohem větší množství.

Jedním z důvodů pro uzavření manželství je i založení rodiny. V dnešní době přibývá mladých lidí, kteří nechtějí dítě, roste počet žen, pro něž je dítě přítěží, brzdou v kariéře. Na druhé straně závažným jevem dnešní doby je fakt, že roste počet párů, kde je snížena plodnost jednoho z partnerů, což je dalším důvodem, proč manželství neuzavírat vůbec.

Na rodinné mechanismy se zaměřuje K. Lewin, který přistupuje k rodině jako ke každé jiné malé sociální skupině. „Spatřuje zdroj konfliktů v neuspokojení nějaké významné potřeby jejích členů. Za další předpoklad disharmonických vztahů považuje omezenost prostoru pro volný pohyb (ve smyslu fyzickém i psychickém), spojený s nemožností opustit nepříjemnou situaci. Rozvod nastává, v Lewinovské terminologii tehdy, když síla vektoru opustit konfliktní prostředí rodiny převyšuje sílu vektoru v rodině setrvat. V tomto sehrává svou roli tzv. rozvodová bariéra, která aktuálně slábne, až mizí. K. Lewin měl na mysli především tlaky náboženské, morální, etické, ekonomické (Lewin, 1948).“¹⁰

Je podle Vás předmanželská smlouva důležitá při uzavření manželství? Proč?

„ Dle mého názoru ano. Zvláště pak v případě, že jeden (či oba) z manželů má velký majetek. Vyvarujeme se tak případných tahanic u rozvodu. V případě sňatkových podvodníků je to taky výhodné. “

Kristýna (22)

„ Pokud třeba jen jeden z páru je majitelem nemovitosti, už to je dostatečně dobrý důvod pro uzavření předmanželské smlouvy. Proč?: Komu by se líbilo přijít o majetek kvůli sázce na špatného koně? “

Marek (24)

¹⁰ <http://www.planovanirodiny.cz/view.php?cislocclanku=2008020102>

„ Předmanželská smlouva je pojem poněkud zavádějící, nicméně v laické společnosti je zažitá jako instrument, kterým se upravují vzájemné majetkové nároky pro případ rozvodu, ačkoliv ve skutečnosti je tato úprava možná kdykoliv během manželství a nejedná se pouze o případ rozvodu, ale lze ji regulovat i majetkové vztahy za trvání manželství. V každém případě je důležitost takové dohody relativní, vše záleží na budoucích manželích, jak se spolu dokáží dohodnout v krizových situacích. Jako budoucí právník bych ale dohodu pro úpravu vztahů v případě rozvodu doporučovala jako jakousi protiváhu k „dohodě“ o vstupu do manželství. Rozhodně si nemyslím, že kvůli uzavření takové dohody je hned nutné usuzovat na to, že se partneri mají méně rádi nebo že to myslí méně vážně.“

Lenka (23)

Jaký je Váš názor na registrované partnerství? Proč?

„ Nevím. Nespátřuji v registrovaném partnerství žádné výhody, ani žádné jiné důvody pro jeho uzavírání. Naopak pouze komplikace a náklady na rozvody takových partnerství. Ale pokud tuto formalitu někdo potřebuje, nevidím důvod proč v tom bránit.“

Marek (24)

„ Nemám nic proti registrovanému partnerství. Přikládám tomu stejnou váhu jako manželství heterosexuálního páru. Nepřijde mi na tom nic neobvyklého nebo snad divného.“

Monika (21)

„ Homosexualita dnes již není žádné tabu. Pokud je někdo orientován na stejné pohlaví, měl by mít nárok žít svůj život stejně důstojně jako heterosexuální lidé - měl by mít stejná práva i povinnosti ke svému partnerovi (pokud se pochopitelně rozhodne "vzít si" svého partnera).“

Ondra (23)

Kdyby tuto otázku anketně zkoumali před dvaceti lety, tolerance by rozhodně nebyla tak vysoká, jako dnes. Důvodů je hned několik. Jedním z nich je volnější, liberální společnost, která se pozvolným předsouváním určitých faktů naučí tyto tolerovat, postupně se na nová fakta adaptuje a vezme je za samozřejmé. Za dalších dvacet let by se nad touto otázkou nikdo nepozastavil podobně jako dnes nad tím, že ženy nosí kalhoty, ačkoliv pro dřívější společnost

to bylo nestoudné ba přímo nemravné. Dalším důvodem je pak menší míra „maloměšťáctví“, to znamená, že lidé už nemají názor ostatních za tak směrodatný, nemají tolik strach zakrývat své odlišné „já“ před světem, naopak, nepřijímat konzumní vzory společnosti je v dnešní době nesdílňnou součástí mnohých osob.

Jaký je Váš názor na adopci dětí registrovanými partnery? Proč?

„ Souhlasím s takovou možností. Dětem by ale posléze mělo být vysvětleno, že jejich rodiče jsou naprosto normální, že došlo k adopci z toho důvodu, že dvě osoby stejného pohlaví spolu nemohou zplodit dítě. Jejich rodičovské schopnosti jsou stejné jako u heterosexuálních párů. Důležité je vyřešit otázku toho, jakou roli bude který partner zastávat (otec? Matka?), případně budou-li role vyrovnané. “

Kristýna (22)

„ Pokud vycházíme z přírody, dítě potřebuje při výchově působení obou pohlaví. Jak je ovšem taková „zdravá“ výchova zajištěna při náhradní rodinné péči např. v dětském domově, nebo je snad možné zabránit rodičům, aby se rozváděli a jeden prvek výchovy byl tak oslaben. V tomto ohledu si myslím, že je pro dítě lepší působení dvou otců nebo dvou matek, které mu mohou poskytnout lásku jako skuteční rodiče, než být podrobena kolektivní výchově v dětském domově. Problémem ale je, že přesto, že společnost respektuje soužití gayů, není až tak nakloněna výchově dětí takovým párem (snad kvůli mýtům ohledně „nakažlivosti“ sexuální orientace apod.). Myslím si, že společenské stereotypy zatím nedovolují uzákonit možnost adopce, protože kvůli posměchům ze strany okolí, hlavně spolužáků, by tyto děti velmi trpěly. Je možné, že brzy i tato možnost bude reálnější, jelikož už nyní dochází ke společné výchově dětí gayi (např. pokud jeden z partnerů má ve své péči dítě z dřívějšího vztahu), přestože si to většina společnosti neuvědomuje a je otázkou času, kdy se tento jev rozšíří, vyjde najevo a společnost si na něj zvykne. Uzákonění adopce pak tomuto vztahu dá už jen právní formu. “

Lenka (23)

„ Když se dnes podíváme kolem sebe, třeba jen na ulici, nebo ve vlaku po cestě do školy, kolik potkáme „zanedbaných“ dětí a dětí na kterých lze poznat, že se jim rodiče téměř nevěnují, jen

doma v podstatě bydlí a rodiče neměli ani tu trpělivost je naučit třeba i základní sociální návyky. Vidím to tak, že když takoví lidé mohou mít děti, mohou je jistě mít i homosexuální páry a přiznám se, že vidím i důvod proč jsou předurčeni být lepšími rodiči než heterosexuální pár. Tím důvodem není nic jiného, než vyšší citlivost těchto lidí a láskyplnost. Netvrdím, že to je pravidlem, ale obecně je to můj pohled.“ **Monika (21)**

„ Co se týče vychovávání dětí partnery stejného pohlaví, tak zde je situace ošemetnější. Pokud je ve společnosti normální, že dítě má rodiče různého pohlaví, pak je podle mě riziko, že by dítě vychovávané homosexuálním párem mohlo v životě narazit na různá úskalí a morální odsudky heterosexuálních párů - mám na mysli šikanu, pocity méněcennosti apod.“

Ondra (23)

Otázka adopce registrovanými partnery je teď pro společnost nestravitelnou myšlenkou, avšak za nějakou dobu (možná to potrvá i celé roky) to bude podobné jako s registrovaným partnerstvím. Adopce je v České republice velmi složitá i pro manželské páry.

Osvojení (adopce) je státem garantovaný a zákonem ošetřený druh náhradní rodinné péče. Manželé přijímají za vlastní opuštěné dítě a mají k němu stejná práva a povinnosti, jako kdyby byli rodiče. Osvojit lze pouze nezletilé dítě, nezrušitelně pak lze osvojit pouze dítě starší jednoho roku. K osvojení musí být dán souhlas zákonných zástupců osvojovaného dítěte, jimiž jsou většinou rodiče, tohoto souhlasu není třeba pouze v případě, že po dobu nejméně šesti měsíců rodiče soustavně neprojevovali zájem o dítě, zejména tím, že dítě pravidelně nenavštěvovali, neplnili pravidelně a dobrovolně vyživovací povinnost k dítěti a neprojevovali snahu upravit si rodinné a sociální poměry tak, aby se mohli ujmout péče o dítě, nebo po dobu nejméně dvou měsíců po narození dítěte neprojevali o dítě žádný zájem, ačkoliv jim v projevení zájmu nebránila závažná překážka. O tomto nezájmu musí rozhodnout soud. Ale ani tak cesta k osvojení nekončí. „Soud i orgány sociálně právní ochrany dětí pečlivě zkoumají poměry osvojitelů, zejména pak jejich způsob života (trestní rejstřík, pověst z místa bydliště apod.), jejich motivaci k osvojení, jakož i to, zda osvojení bude ku prospěchu

osvojovaného dítěte. Mezi osvojitelem a osvojencem musí být přiměřený věkový rozdíl (v praxi se za přiměřený věkový rozdíl považuje rozdíl minimálně 16-ti let).“¹¹

Soud zkoumá i zdravotní stav osvojitelů a osvojence. Před rozhodnutím soudu o osvojení musí být dítě v péči budoucího osvojitelů nejméně tři měsíce a vždy na jejich náklady.

Děti v domovech a kojeneckých ústavech přibývá, týraných dětí taktéž a je spousta rodičů, kteří čekají na adopci dětí i celé roky a stejně tak dlouho čekají nechtěné a nemilované děti na svoje nové potencionální rodiče. Takže dokud nebude adopce dětí v České republice jednodušší, nebude snadné ani prosazení adopce registrovanými partnery.

Jak se podle Vás změnila úroveň vzájemné úcty a komunikace mezi partnery oproti počátku minulého století? (Berme v potaz moderní rovnoprávnější a uspěchanou dobu).

„ Jednoznačně se změnila k horšímu. Žena je sice brána v úvahu jako rovnocenná, leč úcta a slušnost zde mnohdy chybí. Partneri mají obvykle i problém spolu komunikovat, zejména v případech mnohaletých vztahů.“

Kristýna (22)

„ Úroveň vztahů se od počátku minulého století nezměnila jen mezi partnery. Tomuto vývoji podléhají mezilidské vztahy obecně. Komunikace je přímočařejší, vše se zrychluje, možná i díky všem vynálezům moderní techniky, které nám mají čas ušetřit, ale paradoxně nám ho spíš berou. Nicméně na druhou stranu bych řekla, že vztahy jsou upřímnější. Partneri si ve vztahu spíše říkají pravdu do očí. Problémem je, když ta upřímnost přeroste únosnou mez slušnosti, což se dnes stává asi častěji. Ale objektivně nemohu posoudit, na začátku minulého století jsem nežila.“

Lenka (23)

„ Co se týče úcty, myslím, že mezi oběma pohlavími panuje mnohem menší úcta a respekt. Na počátku minulého století se osoby vzájemně uznávali a respektovali, i přestože neexistovala rovnoprávnost v dnešním slova smyslu. Dnešní rovnoprávnost mezi muži a ženami nastoluje nezávislost jednoho pohlaví na druhém. A obě role v rodinně a ve společnosti mají stejný

¹¹ <http://www.babyweb.cz/Clanky/a96-Osvojeni-ditete-adopce.aspx?gclid=CP2tr5eTsjkCFY8WzAodvxl4lg>

význam. Rovnoprávnost beru jistě jako velké plus, ovšem té úcty by se mohlo na obou stranách jistě přidat. Ovšem ztrátu úcty nevidím jako ztrátu úcty mezi pohlavími, ale jako ztrátu úcty mezi jedinci samu o sobě.“

Monika (21)

„ Díky tomu, že se moderní společnosti (alespoň ta česká) odvrátila od instituce církve, od náboženství, které bylo v minulosti jakýmsi garantem morálky a počestnosti, stává se, že lidé stále méně věří v posvátnost manželství - to má za důsledek časté rozvody. Ale takhle černobíle to podle mě není. Manželství se sice častěji rozpadají, na druhou stranu partneri jsou k sobě podle mě více otevření, více vnímaví - již tolik neplatí dominantní pozice muže, jemuž je žena bezpodmínečně podřízena.“

Ondra (23)

„Ženeva, Praha – Kde na světě jsou ženy nejvíce rovnoprávné s muži? V Norsku – tato severská země obsadila první příčku v žebříku sestaveném Světovým ekonomickým fórem. Česká republika je v něm až hodně nízko, na 69. místě, za zeměmi, jako je Botswana, Uzbekistán či Jamajka. Jak autoři studie, na níž se podílela například i Harvardova univerzita, zdůrazňují, jejich cílem bylo postihnout především hloubku propasti mezi muži a ženami, a to bez souvislosti s životní úrovní v jednotlivých zemích.

„Ženy po světě jsou nyní již téměř tak vzdělané a tak zdravé jako muži,“ píše ve studii jedna z autorek, Saadia Zahidiová. „Ale téměř po nich není stopy v rozhodovacím procesu. To, že se nedovedou více prosadit v ekonomice a politice, je mrhání jejich talentem,“ dodává.

I díky této položce je ČR poměrně nízko – žebříček totiž započítává i údaje, jako je poměr žen vůči mužům na ministerských postech, v parlamentu a na čele státu (za poslední půl století).

A za „špatná čísla“ ČR hodně ztratila.“¹²

Oproti počátku minulého století a předminulého století ani nemluvě, je na tom Česká republika s rovnoprávností o mnoho lépe, i když v porovnání s vyspělejšími státy velmi zaostáváme. Navzdory tomu je komunikace mezi lidmi horší než dříve. Rychlejší doba,

¹² <http://www.zabanaprameni.cz/aktuality/408/precetli-jsme-za-vas-na-rovnopravnost-zen-dba-nejvic-norsko-cr-moc-ne>

moderní komunikace, více práce, atp., to jsou vše důvody, které vedou k menší komunikaci mezi lidmi. Kvalita této komunikace se pak úměrně snižuje a dochází velmi často k dalším konfliktům.

Celková úcta mezi lidmi, zejména mezi partnery je na nižší úrovni. Velký podíl na tom svým způsobem má i pojetí rovnoprávnosti. V době moderní techniky už komunikace mezi lidmi není tak bohatá, jako dříve. Ani knihy už nejsou tak v kurzu. Dnes se každý podívá raději na film, jde do kina, komunikuje přes telefon krátkými textovými zprávami, tzv. „smskami“ (SMS – z anglického short message = krátká zpráva), v nichž své dojmy či rozmluvy člověk sdělí zkratkovitě a ořezaně podobně jako prostřednictvím počítače (ať mailem, nebo přes nějakého komunikačního klienta jako je ICQ, Skype, AIM, atp.). Lidé si na tuto komunikaci natolik zvykli, že již nepocítují nějaký komunikační deficit.

Ale ještě pár let dozadu, za dob, kdy vrcholem moderní komunikace byla pevná linka, se hojně psaly dopisy, chodilo se na procházky, rozmlouvalo u odpoledního čaje či kávy. Lidé na sebe měli více času.

Moderní technologie neubírá lidem pouze možnosti osobní komunikace, ale také způsobila rychlejší výrobu, zrychlila dobu, takže člověk musí stihnout více práce, takže osobního času je méně. Dnešní industrializovaný moderní svět prostě skýtá krom mnohých výhod i svá negativa.

5. Závěr

Většina oslovených respondentů byli muži a téměř všichni oslovení studenti byli svobodní.

Zajímavé jsou názory na manželství a s nimi spojené další otázky. Manželství je pro spoustu žen přirozeným vývojem partnerského vztahu, soužití. Mnoho jich však nechce manželství uzavírat vůbec, nebo jej považuje za zbytečnost. Souvisí to právě se zmíněnou rovnoprávností. Současné emancipované ženy více pracují, kariéra a vysoké vzdělání je pro ně prioritou, nikoliv manželství a potřeba zakládat rodinu. V dnešní době se mnohdy setkáme s tím, že na rodičovskou dovolenou jdou právě muži, jelikož ženy nehodlají opustit svou práci a zůstat doma. Mnohdy je i hlavním důvodem pro tuto „výměnu rolí“ fakt, že ženy mají vyšší hodnocení nebo lepší postavení a je to tak vhodnější z ekonomických důvodů.

U mužů jsou názory na manželství téměř půl na půl. Jen o málo převyšuje kladný názor na manželství nad záporným. Kladné názory jsou většinou obhajovány tím, že manželství je tradiční či svaté spojení dvou lidí, kteří spolu chtějí skutečně strávit celý život. U názoru záporného je pak argument fakt, že manželství je zbytečná instituce, která není brána tak vážně a s takovou úctou jako dřív. Ba naopak, v dnešní době je mnohem běžnější, že je člověk rozvedený nebo svobodný, než ženatý/vdaná.

Romantické ženy by se vdávaly z lásky, praktické proto, že chtějí založit rodinu.

U mužů jsou důvody racionálnější, ženili by se, kdyby si byli jistí, že s danou osobou chtějí strávit zbytek života a až by si byli jistí, že budou schopni svou rodinu zabezpečit.

Otázka týkající se uzavírání předmanželských smluv četností odpovědí vyzněla téměř stejně u mužů i u žen a to nerozhodně. Pravděpodobně to bude tím, že část lidí má zkušenost s danou problematikou (jsou z rozvedených rodin, zažili spory týkající se majetkoprávního vyrovnání, nebo naopak toto probíhalo bez problémů, tak to nepovažují za nutné). Ti, co zkušenost nemají, se mohou jen domnívat, nebo usuzovat ze subjektivního vyprávění osob, které tuto problematiku řešili.

Vůči registrovaným partnerům v rámci uzavírání tohoto svazku byla většina žen tolerantních a souhlasily s tímto svazkem, stalo se pro ně běžnou náležitostí stejně jako manželství. Muži

byli k tomuto neutrálnější, stejný počet mužů souhlasil, stejný nesouhlasil a stejný zastával úplně neutrální názor. Zejména proto, že společnost již měla příležitost se s danou tematikou sžít a co je na očích stále, stane se po čase zažitým faktem. Oproti tomu na adopci partnery ostře reagovali muži, téměř všichni jednoznačně takovou adopci odsoudili v neprospěch. Důvodů bylo hned několik. Jako nejsilnější působil sociální a kulturní vliv a to jak „rodičů“ na dítě, muži se bojí, že by dítě nemuselo mít správné sociální hodnoty, ale také že by ho za to společnost mohla odsuzovat, i když to nutně neznamená, že dítě, vychovávané v homosexuální rodině musí nutně inklinovat k homosexualitě též. Dalším argumentem byla potřeba obou rodičů, leč i v homosexuálních párech bývá jeden z partnerů citlivější, vnímavější, více mateřský. Na druhé straně ženy by se většinou takové adopci nebránily. V dětských domovech a kojeneckých ústavech je spousta dětí, které čekají na svůj domov, své rodiče, svou lásku a péči. Spousta partnerů dokáže nahradit plnohodnotně kompletní rodinu a mnohdy i mnohem lépe, než „klasický“ pár. Cesta k této adopci bude ještě dlouhá, jelikož i osvojení dítěte manželi je v současné době velmi složitým a zdlouhavým úkonem.

V rámci poslední otázky většina lidí zdůrazňovala vysokou emancipaci a rovnocennost žen, i když oproti vyspělým státům je zavádějící toto tvrdit. Srovnáváme-li to však s dobou minulou, je tomu skutečně tak. Jenže mezilidská komunikace poněkud vážne. Morální hodnoty se posunuly, hranice se snížila a tím pádem se to odrazilo i ve vzájemné úctě mezi lidmi. To, co si k sobě dříve lidé nedovolili, se dnes stalo téměř samozřejmostí. Partneři jsou na sobě méně existenčně závislí než dříve, jelikož dnešní doba poskytuje spousty možností a tak není ani tak důležité se snažit za každou cenu setrvat spolu. Stejně tak je i společnost tolerantní k rozvodům, vždyť každé druhé manželství tak končí.

Partnerské soužití – téma široké a přitom je v naší povědomosti jen pojem manželství, soužití druh/družka. Teprve, když se nad tímto tématem opravdu zamyslíme, napadnou nás v poslední době i pojmy jako je registrované partnerství, rodina a adopce. Je dobré, že manželství má ještě pro téměř polovinu mladých lidí význam a že je pro ně důležitá rodina, jako základní článek celé společnosti.

Seznam literatury:

zákon č. 301/2000 Sb., o matrikách, jménu a příjmení a o změně některých souvisejících zákonů

zákon č. 115/2006 Sb. o registrovaném partnerství a o změně některých souvisejících zákonů

zákon č. 94/1963 Sb., o rodině, ve znění pozdějších předpisů

zákon č. 3/2002 Sb., o církvích a náboženských společnostech, ve znění pozdějších předpisů

zákon č. 97/1963 Sb., o mezinárodním právu soukromém a procesním, ve znění pozdějších předpisů

zákon č. 328/1999 Sb., o občanských průkazech, ve znění pozdějších předpisů

vyhláška č. 207/2001 Sb., kterou se provádí zákon č. 301/2000 Sb., o matrikách, jménu a příjmení a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů

vyhláška č. 300/2006 Sb., kterou se provádí zákon č. 115/2006 Sb., a kterou se mění vyhláška č. 207/2001 Sb., kterou se provádí zákon č. 301/2000 Sb., o matrikách, jménu a příjmení a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů;

- zákony jsou dostupné v plném znění na internetu

Jeřábek, Hynek: Úvod do sociologického výzkumu. Praha: Univerzita Karlova, 1992. ISBN: 80-7066-662-5.

Babbie, Earl Robert: The practice of social research. California: Belmont, 1986. ISBN: 0-534-05658

Blechová, Zdenka: Partnerské vztahy. Fontána, 2003. ISBN: 80-7336-064-0.

Novák, Tomáš: Kolik podob má partnerský vztah. Motto, 1996. ISBN: 80-85872-43-9.

<http://cs.wikipedia.org/wiki/Manželství>

<http://www.mvcr.cz/clanek/uzavreni-manzelstvi-podrobny-navod.aspx>

<http://www.svetsvateb.cz/SvatebniPravo/PredmanzelskaSmlouva/>

<http://www.partnerstvi.cz/rp-uvod/>

http://sociowiki.mrakoplas.net/index.php/Etika_výzkumu

<http://www.planovanirodiny.cz/view.php?cisloclanku=2008020102>

<http://www.babyweb.cz/Clanky/a96-Osvojeni-ditete-adopce.aspx?gelid=CP2tr5eTsJkCFY8WzAodvxL4Ig>

<http://www.zabanaprameni.cz/aktuality/408/precetli-jsme-za-vas-na-rovnopravnost-zen-dbanejvic-norsko-cr-moc-ne>

§ 22, zákon č. 94/1963 Sb., ze dne 4. prosince 1963.

Hlava I Obecná ustanovení, § 1, zákon č. 115/2006 Sb. ze dne 26. ledna 2006

Hlava III Neexistence a neplatnost partnerství, § 5 zákon č. 115/2006 Sb. ze dne 26. ledna 2006

Hlava IX., zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník.

Příloha: Dotazník – vzor

Dobrý den,

Jako mnoho z Vás píšu bakalářskou práci. Mé téma zní: „Postoje vysokoškolských studentů k různým formám partnerského soužití“, proto se obracím právě na Vás, studenty a ráda bych tímto Vás požádala o pár minut Vašeho času, které Vám zabere vyplnění následujícího dotazníku. Tento dotazník je anonymní a žádné údaje nebudou použity jiným způsobem. Děkuji.

1. Jste muž - žena
 2. V jakém rodinném stavu jste?
 3. Jaký je Váš názor na manželství? Proč?
 4. Za jakých okolností byste uzavřeli manželství a proč jsou pro Vás tyto okolnosti důležité?
 5. Je podle Vás předmanželská smlouva důležitá při uzavření manželství? Proč?
 6. Jaký je Váš názor na registrované partnerství? Proč?
 7. Jaký je Váš názor na adopci dětí registrovanými partnery? Proč?
 8. Jaké formy partnerského soužití znáte?
 9. Jaké formy partnerského soužití popisuje zákon?
 10. Jak se podle Vás změnila úroveň vzájemné úcty a komunikace mezi partnery oproti počátku minulého století? (Berme v potaz moderní rovnoprávnější a úspěšnou dobu).
- Velice Vám děkuji a přeji mnoho úspěchů ve studiích.